

Forskningsdeltakeres stemmer fra barnehage til lærerutdanning

Leder

Etter å ha eksistert i 10 år utga Tidsskriftet FoU i Praxis et jubileumsnummer våren 2017. Samtidig var det slutt på papirformatet. Det første nummeret i 2017 markerte overgangen til utgivelse på en digital plattform. Gjennom Open Access blir forskningen også gjort tilgjengelig for alle interesserte. Vi er glade for at forskere fra ulike fagområder innen utdanningsforskning og fagdidaktikk ønsker å publisere i tidsskriftet. Vi har derfor både utvidet redaksjonen og fått med medlemmer i redaksjonsråd fra flere fagfelt. Vi er også glade for at vi i dette nummeret kan presentere forskning fra et vidt spenn i utdanningsforløpet: barnehage, grunnskole og lærerutdanning. Felles for disse artiklene er at de i stor grad baserer seg på forskningsmetoder som får fram forskningsdeltakernes stemmer gjennom intervju, spørreundersøkelser og evalueringsskjema. Forskerne får dermed fram hva ansatte i barnehage, lærere i skolen og lærerstudenter tenker og opplever om ulike sider ved opplæringa. Vi får kunnskap om hva de ansatte gjør for å tilrettelegge for femåringers språklæring, og hvilke strategier lærere gjør bruk av i begynneropplæring i norsk. Den sistnevnte studien benyttet også observasjon som metode. En artikkel om elevbedrift i ungdomsskolen bidrar med kunnskap om hvordan lærere organiserer for elever med særlige behov. De to artiklene fra lærerutdanningen omhandler begge innfallsvinkler til det som blir sett på som et problemområde: integrasjonen mellom teori og praksis.

Marit Semundseths artikkel «Ansattes bidrag til femåringers språklæring i barnehagen» omhandler de ansattes betydning for barns språklæring i dagens norske barnehage, med barnehagens femårsklubb som ramme. Kvalitative forskningsintervju med fire barnehageansatte danner utgangspunkt for fire narrativer om hvordan de ansatte synes å legge til rette for femåringenes språklæring. Gjennom narrative framheves de ansattes dialog og samhandling i formelle og uformelle situasjoner som særlig betydningsfull for barnas språklæring. Funnene drøftes deretter med utgangspunkt i de ansattes rolle som pedagog i møte med barns språklæring i barnehagen.

I artikkelen «Begynnaropplæring i norsk for fagleg sterke elevar» tar Hilde Sognnæs Strandos, Rita Årevik Vikdal og Eli Bjørhusdal for seg et tema innen didaktisk forskning som det ifølge forfatterne har vært lite oppmerksomhet omkring, nemlig hvordan lærere forholder seg til faglig sterke elever i begynneropplæring i norsk. På grunnlag av observasjoner i ti ulike klasserom og intervju med lærerne i disse klasserommene analyserer de hvilke strategier lærerne i disse klasserommene bruker i den første lese- og skriveopplæringa. Funnene peker klart i retning av at opplæringa for de faglig sterke elevene, elever som allerede leser og skriver godt når de begynner på skolen, preges av langsom progresjon i bokstavinnlæringen, manglende skrivemodellering, og lærerne har også en oppfatning av disse elevene som underyttere. I analysen diskuterer forfatterne resultatene i lys av en vid versus en smal forståelse av tilpasset opplæring. Lærerne i undersøkelsen forstår i hovedtrekk tilpasset opplæring som tilrettelegging for hele elevgruppen, og forfatterne ser dette som en del av forklaringen på en manglende oppmerksomhet omkring behovet for individuell tilrettelegging, også for de faglig sterke elevene.

Hege Merete Somby har skrevet artikkelen «Læreres pedagogiske organisering av elevbedrift for elever med særlige behov». Artikkelen belyser de organisatoriske valgene og pedagogiske vurderingene lærerne gjør for elever med særlige behov når disse deltar i elevbedrift. Det ble gjennomført intervju med seks lærere på tre ungdomsskoler på Østlandet, som alle var involvert i planlegging og gjennomføring av elevbedriftsarbeidet. Resultatene i undersøkelsen bekrefter at arbeid med elevbedrifter gir muligheter for å jobbe med en metodikk som har gunstige læringsbetingelser for elever med særlige behov. De organisatoriske valgene lærerne gjør, ser dermed ut til å støtte elever med særlige behov sine muligheter for deltakelse i elevbedriftene, og kan på denne måten bidra til en inkluderende opplæring. Funnene i denne studien underbygger også tidligere funn som viser at elever med særlige behov har et positivt læringsutbytte når de deltar i slike entreprenørskapsprosjekter.

I artikkelen «Improvisasjon som bindeledd mellom teori og praksis i profesjonsutdanninga til lærarstudenten» undersøker forfatterne Marit Kulild og Steinar Engelsen hvordan lærerstudenter opplever fenomenet improvisasjon som en del av tilnærmingen til det å bli profesjonsutøver. Undersøkelsen er basert på intervju med en gruppe lærerstudenter som har gjennomført et faglig opplegg knyttet til ulike sider ved disiplinert improvisasjon, forstått som å vite hvordan man skal handle i spontane situasjoner som oppstår i klasserommet, i sin utdanning. Funnene viser mellom annet at arbeid med improvisasjon gir mening for studentene og kan bidra til at studenter blir trygge i sin rolle som lærer. Forfatterne gir et nyttig innspill i hvordan en kan arbeide med lærerstudenters forståelse av forholdet mellom teori og praksis.

I artikkelen «Praksisnær lærerutdanning – et eksempel fra engelskfaget» analyserer Tove Holmbukt og Minjeong Son verdien av såkalte integrerte

praksisopplegg for å forberede lærerstudenter til profesjonsrollen som lærer. Prosjektet har utgangspunkt i lærerutdanningen på masternivå for trinn 1–7 og 5–10 som ble igangsatt ved UiT Norges arktiske universitet allerede i 2010, og i ønsket om å utvikle større grad av samhandling mellom lærerutdanningen ved universitetet og praksisfeltet ved universitetsskolene. Datagrunnlaget for undersøkelsen består av kursevalueringer avgitt etter at studentene hadde hatt eksamen i engelskkurset i slutten av 9. semester av utdanningen, og svar fra en spørreundersøkelse som ble gjennomført etter at studentene var ferdige med studiet og hadde gått ut i sin første jobb som lærer. Resultatene av undersøkelsen antyder at praksisoppleggene hjelper studentene til å se sammenheng mellom teoretisk innhold i studiet og undervisningsfaget, og fører til større bevissthet om pedagogiske valg. De viser videre at det er studentenes mulighet til refleksjon på grunnlag av praksisoppleggene som gjør at denne sammenhengen blir tydeligere for studentene.

I en bokomtale av *ADHD og det disiplinerte samfunn* bruker Ove Østerlie tittelen «Dramaet om normalitet og avvik». Sitatet er hentet fra Goffman (1963), og brukt i boka. Østerlie mener det like gjerne kunne vært tittelen på boka, fordi den handler om hva som er normalt og hva som er unormalt. Boka er en antologi som er redigert av Axel Tjora og Lisbeth Levang, henholdsvis professor og stipendiat i sosiologi.

Til slutt vil redaksjonen peke på det viktige arbeidet som utføres av fagfellene våre. Dette er avgjørende bidrag som utvikler tidsskriftet og sikrer kvaliteten på artiklene som står på trykk. Oversikten over fagfeller som har bistått forfattere og redaksjon i 2016 og 2017, viser god spredning med hensyn til både geografi og institusjonstilhørighet. Takk til dere alle for velvillighet og innsats.

*Vivi Nilssen, Ole Enge, Odin Fauskvåg, Henning Fjørtoft
Jan Arvid Haugan, Torunn Klemp, Ela Sjøli, Christin Tønseth
Tale M. Guldal, May Britt Postholm*